

Universiteit Utrecht

VLUCHTELINGEN EN HET INBURGERINGSEXAMEN

Een onderzoek naar de attitudes van vluchtelingen en NT2-docenten ten aanzien van het inburgeringsexamen

Eleonora Offermann (5485541)
Eindwerkstuk BA taalkunde – NE3VD11017, 7,5 ECTS
Nederlandse Taal en Cultuur
Faculteit der Geesteswetenschappen, Universiteit Utrecht
Begeleider: dr. B.M. Keij
Tweede lezer: dr. J.M. Nortier
Blok 4. Juli 2017

Samenvatting

Het doel van dit onderzoek was om een beeld te geven van de attitude van vluchtelingen die na 2013 in Nederland zijn aangekomen en hun docenten over het inburgeringsexamen zoals het er nu uitziet. Dit inburgeringsexamen bestaat uit zes onderdelen, waarvan vier onderdelen taal toetsen en de andere twee de inburgeraars voorbereiden op de arbeidsmarkt en de cultuur van Nederland. De centrale vraag van dit onderzoek luidt als volgt:

In hoeverre sluit de inhoud van het bestaande inburgeringsexamen aan op het niveau en de behoeften van de groep vluchtelingen die na 2013 in Nederland is aangekomen?

Om deze vraag te beantwoorden zijn er vragenlijsten afgenomen bij zowel de vluchtelingen als hun docenten. In de vragenlijsten wordt ook de vergelijking gemaakt met arbeidsmigranten, omdat het examen in eerste instantie voor hen was ontworpen.

De resultaten van deze vragenlijsten toonden aan dat zowel de vluchtelingen als de docenten vinden dat het inburgeringsexamen goed aansluit de behoeften en wensen van de vluchtelingen, nog meer dan voor arbeidsmigranten, maar dat er wel aspecten aangepast zouden moeten worden om het examen beter te maken, zoals meer praktijkopdrachten en differentiatie in opleidingsniveau bij het examen. Een verklaring voor het feit dat het examen volgens de docenten beter aansluit bij vluchtelingen dan bij (arbeids)migranten, is dat migranten al een basistoets inburgering hebben moeten afleggen in het land van herkomst en vluchtelingen geheel onvoorbereid in Nederland aankomen.

Inhoudsopgave

SAMENVATTING	1
1. INLEIDING	4
2. THEORETISCH KADER	6
2.1 EEN PROFIEL VAN VLUCHTELINGEN IN NEDERLAND	6
2.2 DE INTEGRATIE VAN VLUCHTELINGEN	7
2.3 HUIDIG INBURGERINGSEXAMEN IN NEDERLAND	8
2.4 KRITIEK OP INBURGERING	11
2.5 ONDERZOEKSVRAAG EN HYPOTHESE	12
3. METHODE	14
3.1 DE VRAGENLIJSTEN	14
3.2 RESPONDENTEN	15
<i>Vluchtelingen</i>	15
<i>Docenten</i>	16
4. RESULTATEN	18
ATTITUDE INBURGERINGSEXAMEN EN OPLEIDINGSNIVEAU	18
VERGELIJKING DOCENTEN EN VLUCHTELINGEN AANGAANDE HET INBURGERINGSEXAMEN	21
DAGELIJKS LEVEN	21
WAT KAN BETER?	22
5. DISCUSSIE	23
BEPERKINGEN	24
6. CONCLUSIE	26
VERVOLGONDERZOEK	26
LITERATUURLIJST	27
BIJLAGE 1: DE VRAGENLIJSTEN	30
BIJLAGE 1.1. DE VRAGENLIJST VOOR VLUCHTELINGEN	30
BIJLAGE 1.2. DE VRAGENLIJST VOOR NT2 DOCENTEN	36
BIJLAGE 2: TABELLEN VAN RESULTATEN	39
BIJLAGE 2.1. VLUCHTELINGENVRAGENLIJST	39
BIJLAGE 2.2. DOCENTENVRAGENLIJST	41

1. Inleiding

In 2016 verscheen er een brief van Lodewijk Asscher aan de Tweede Kamer, waarin hij de eerste resultaten toonde van de nieuwe Wet Inburgering die in 2013 van kracht ging. Van de groep vluchtelingen waarvan de inburgeringstermijn bijna was verstreken, had nog maar 30% aan de inburgeringsplicht voldaan. Daarentegen had 60% van de gezins- of arbeidsmigranten wel voldaan aan de inburgeringsplicht. Een migrant is een algemene term voor iemand die verhuist van het ene land naar het andere voor bijvoorbeeld werk. Op deze resultaten was de Wet Inburgering die op 1 januari 2013 is ingegaan van invloed. In deze wet staat dat inburgeraars hun inburgering zelf moeten regelen en financieren en op deze manier zelf hun toekomst vorm moeten geven (Dagevos & Ode, 2016). De achterliggende beleidstheorie is dat inburgeraars zich nu meer in zullen spannen voor de inburgering (Besselsen en de Hart, 2015). Sinds deze wet is het voor inburgeraars facultatief om een inburgeringstraject te doorlopen.

Landen in West-Europa zijn erop gericht dat migranten integreren in de samenleving en elk land heeft daarvoor een ander integratiebeleid (Jacobs & Rea, 2007). In Nederland moeten migranten voldoen aan de inburgeringsplicht, wat inhoudt dat zij binnen drie jaar moeten slagen voor de zes onderdelen van het inburgeringsexamen: Lezen, Spreken, Luisteren, Schrijven, Kennis Nederlandse Maatschappij (KNM) en Oriëntatie op de Nederlandse Arbeidsmarkt (ONA). Zodra zij niet aan de plicht voldoen, kan de vergunning worden ingetrokken of niet verlengd (Besselsen en De Hart, 2015).

Sinds de nieuwe Wet Inburgering is ingegaan, heeft het inburgeringsexamen veel kritiek gekregen van NT2-docenten. Krantenkoppen als: ‘Stevige kritiek op falend inburgeringsbeleid’ (Telegraaf, 2017) en ‘Steeds minder migranten halen inburgeringsexamen’ (Een Vandaag, 2016) zijn regelmatig terug te zien. Vooral de onderdelen KNM en ONA worden vaak negatief belicht. Het grootste kritiekpunt van docenten is de moeilijkheidsgraad van de examens (Terpstra, 2017). Het aanleren van ‘typisch Nederlandse’ gewoonten en gebruiken wordt gezien als het opleggen of afdwingen van die gewoonten en gebruiken (Van Huis & Regt, 2005). De kritiek op het examen door docenten is toegenomen nadat de Wet Inburgering is ingegaan.

Door alle kritiek is het dan ook de vraag of dit systeem van inburgeren goed aansluit op de omstandigheden van de vluchtelingen die sinds 2013 in Nederland wonen. Door het verplichte karakter van de inburgering is het namelijk van belang dat het aansluit. Het lijkt erop dat het huidige systeem van inburgeren ervanuit gaat dat inburgeraars weinig tot geen opleiding hebben. Dit blijkt onder andere uit het examen ONA, waarin de inburgeraar

bijvoorbeeld moet aangeven welke opleiding hij zou willen volgen en hoe hij dat denkt te gaan financieren. Er is nog maar weinig onderzoek gedaan naar de effectiviteit van het inburgeringsexamen hoe het er nu uit ziet, omdat onderdelen als ONA pas twee jaar in het examen zitten. Aangezien de inburgeringstermijn nog niet verstreken is sinds dat examen toegevoegd is, kunnen daarover nog geen conclusies worden getrokken.

In het huidige onderzoek zullen vluchtelingen en NT2-docenten bevraagd worden over het huidige inburgeringsexamen en zal worden onderzocht of de examens aansluiten op de wensen en behoeften van vluchtelingen. Aangezien NT2-docenten zich vaak laten horen in het nieuws, worden zij ook bevraagd voor dit onderzoek. Het huidige onderzoek wil een duidelijk beeld scheppen van de attitude van vluchtelingen en hun docenten tegenover het huidige inburgeringstraject. Met de inzichten die hiermee worden gegenereerd, kunnen aanbevelingen worden gegeven aan beleidsmakers op het gebied van inburgering in Nederland.

In dit onderzoek wordt er allereerst in hoofdstuk 2 een theoretisch kader geschetst, waar de fundering gelegd wordt voor het onderzoek met een beschrijving van vluchtelingen, het inburgeringsexamen en de kritiepunten op het inburgeringsexamen. Na dit kader worden vervolgens de centrale onderzoeksvraag en hypothesen geïntroduceerd. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 de methode die in dit onderzoek is toegepast besproken. In hoofdstuk 4 worden daarna de belangrijkste bevindingen van de vragenlijsten besproken in de resultatensectie. Tot slot wordt aan het eind van dit verslag, in hoofdstuk 5 en 6, een antwoord gegeven op de onderzoeksvraag en worden de tekortkomingen en mogelijke vervolgonderzoeken besproken.

2. Theoretisch kader

2.1 Een profiel van vluchtelingen in Nederland

Een vluchteling wordt volgens het vluchtelingenverdrag van 1951 als volgt gedefinieerd: "Als vluchteling geldt elke persoon die uit gegronde vrees voor vervolging wegens zijn ras, godsdienst, nationaliteit, het behoren tot een bepaalde sociale groep of zijn politieke overtuiging, zich bevindt buiten het land waarvan hij de nationaliteit bezit, en die de bescherming van dat land niet kan of, uit hoofde van bovenbedoelde vrees niet wil invoeren (...)" (Verdrag betreffende de status van vluchtelingen, 1951). Een vluchteling wordt pas als vluchteling geïdentificeerd als hij of zij de asielprocedure heeft doorlopen. Zodra vluchtelingen asiel en dus een tijdelijke verblijfsvergunning hebben gekregen, zijn zij vrij op de arbeidsmarkt.

Zoals in de inleiding al ter sprake is gekomen, zijn vluchtelingen anders dan arbeidsmigranten, aangezien hun motieven om te migreren en geschiedenis verschillend zijn (Bakker, Dagevos en Engbersen, 2014). Een eerste verschil gaat over de basistoets inburgering. Gezins- of arbeidsmigranten moeten een basistoets inburgering in het land van herkomst afleggen voordat zij naar Nederland migreren. De toets heeft taalniveau A1 en wordt afgenomen op de Nederlandse ambassade. Het bestaat uit drie onderdelen: leesvaardigheid, spreekvaardigheid en kennis van de Nederlandse samenleving (Examenprogramma basisexamen inburgering, 2014). De niveaus worden bepaald door het Common European Framework of Reference for languages (CEF) van de Raad van Europa (Raamwerk NT2, 2002). Er zijn zes niveaus, van basisgebruiker tot gevorderde gebruiker: A1, A2, B1, B2, C1 en C2. Doordat gezins- en arbeidsmigranten deze toets hebben gemaakt en hebben voorbereid, hebben zij al kennis van de Nederlandse taal en samenleving voordat zij in Nederland aankomen (Fishler, 2014). Verder hebben ze vaak al contacten in Nederland. Vluchtelingen hoeven deze basistoets inburgering niet af te leggen in het land van herkomst, waardoor zij zonder voorkennis in Nederland komen (Dourleijn et al., 2011). Dit is een verklaring voor het verschil in slagingspercentage voor het inburgeringsexamen tussen vluchtelingen en gezins- en arbeidsmigranten.

Een tweede verschil gaat over het opleidingsniveau. Bij arbeidsmigranten ligt het percentage hoogopgeleide migranten lager dan bij vluchtelingen (Massey et al., 1998). Van bijvoorbeeld Poolse arbeidsmigranten is 19% hoogopgeleid en van Bulgaarse arbeidsmigranten 6% (Sociaal-Economische Raad, 2014). De directeur van het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA), Gerard Bakker, zegt dat een derde van de Syrische

vluchtelingen academisch opgeleid is, een derde opgeleid is op hbo/mbo-niveau en een derde laagopgeleid is (Versteegh, 2015). In de afgelopen drie jaren kwamen de grootste groepen vluchtelingen uit Syrië of Eritrea (CBS, 2017). Jonge vluchtelingen uit Eritrea hebben vaak geen of nauwelijks onderwijs genoten, maar Syrische leeftijdsgenoten hebben vaak minstens de middelbare school afgerond en zij spreken daarnaast vaak ook goed Engels. Hierdoor kunnen Syrische vluchtelingen beter meekomen in het onderwijs en makkelijker de overstap maken naar het regulier onderwijs. Toch sluiten de in het thuisland behaalde diploma's van vluchtelingen zelden aan op de Nederlandse arbeidsmarkt. Als zij in Nederland aan het werk willen, moeten zij dus een Nederlands diploma halen (Huygen, 2015). Bakker et al. (2016) zeggen dat het hebben van een Nederlands diploma voor vluchtelingen sneller zorgt voor een betaalde baan. Vluchtelingen moeten studeren om hun papieren om te laten zetten in een Nederlands diploma, maar het inburgerings- of staatsexamen kan de mogelijkheid bieden om uiteindelijk een Nederlands diploma te halen.

2.2 De integratie van vluchtelingen

In de Kwalificatierichtlijn van de Europese regelgeving rondom vluchtelingen is opgenomen dat lidstaten van de Europese Unie moeten voorzien in passende programma's voor vluchtelingen om integratie in de samenleving te vergemakkelijken. Vluchtelingen beginnen namelijk met een achterstand door het ontbreken van een sociaal netwerk, onvoldoende (relevante) werkervaring en onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal. Verder hebben zij vaak gezondheidsproblemen door traumatische ervaringen (Klaver, 2015). Dit kan integratie in de weg staan (Takeda 2000 aangehaald in Bakker, Dagevos en Engbersen, 2014). Het inburgeringsexamen heeft als doel om de integratie in Nederland te vergemakkelijken, dus voor vluchtelingen zal dit door de genoemde factoren moeilijker zijn dan voor arbeidsmigranten.

Di Saint Pierre, Martinovic & De Vroome (2015) kijken naar de verschillende dimensies van integratie: culturele integratie, structurele integratie en sociale integratie. Bij culturele integratie gaat het om hoe goed de taal wordt beheerst, hoezeer iemand zich identificeert met Nederland en in hoeverre de normen en waarden van Nederland worden gehandhaafd. Bij structurele integratie gaat het om het onderwijsniveau en de positie op de arbeidsmarkt. Ten slotte gaat het bij sociale integratie om contact met Nederlanders. Di Saint Pierre et al. (2015) zeggen dat hoe meer sociaal, structureel en cultureel de migranten geïntegreerd zijn, hoe minder discriminatie zij ervaren van de meerderheidsgroep en hoe

minder zij zullen willen terugkeren naar het land van herkomst. Het inburgeringsexamen komt hierin tegemoet door hen structureel en cultureel te laten integreren.

Koopmans (2010) heeft in zijn onderzoek geconcludeerd dat zodra er sprake is van multiculturele beleidsvormen waarbij nieuwkomers een subsidie krijgen en ze makkelijk toegang krijgen tot gelijke rechten gecombineerd worden met een goede verzorgingsstaat, er sprake is van een lage arbeidsmarktparticipatie, hoge niveaus van segregatie en een sterke overrepresentatie van migranten in de gevangenis. Koopmans (2010) toont dat Nederland, wat een gecombineerd beleid van multiculturalisme en een goede verzorgingsstaat heeft, relatief zwakke integratie-uitkomsten laat zien. Landen zoals Duitsland, Oostenrijk en Frankrijk, die een magere verzorgingsstaat hebben en de nadruk leggen op assimilatie, laten betere resultaten zien met betrekking tot de integratie van nieuwkomers.

2.3 Huidig inburgeringsexamen in Nederland

Het inburgeringsexamen is sinds 2006 verplicht voor alle migranten van buiten de Europese Unie die tussen de 16 en 65 jaar oud zijn en een verblijfsvergunning aanvragen. Wanneer men niet binnen drie jaar inburgert, kan men de verblijfsvergunning verliezen. Verder is inburgeren verplicht om te kunnen naturaliseren (Fishler, 2014). Naturalisatie houdt in dat wanneer een persoon meer dan vijf jaar onafgebroken in Nederland heeft gewoond, ingeburgerd is en een geldige verblijfsvergunning heeft, deze persoon de Nederlandse Nationaliteit kan krijgen (IND, 2017). Om als asielmigrant in te burgeren volgt men een aantal stappen. Allereerst vraagt men asiel aan bij de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) en schrijft men zich in bij de gemeente. Als een asielzoeker asiel heeft gekregen en dus officieel als vluchteling wordt gezien, moet hij binnen drie jaar inburgeren. Gedurende deze periode van drie jaar moet de vluchteling het inburgeringsexamen afleggen om permanent verblijfsrecht in Nederland te krijgen (Vluchtelingenwerk, 2017). In 2013 is de Wet Inburgering van kracht gegaan. Deze wet houdt in dat men verplicht is om zelf de inburgering te regelen en te financieren (Fishler, 2014). Bij de Wet Inburgering die vanaf 2007 van kracht was, was de gemeente verantwoordelijk voor de inburgering van vluchtelingen. Dit gebeurde in de vorm van informatie omtrent de inburgering, het aanbieden van een taal cursus of de financiering van materiaal (Afdeling Samenleving, 2013).

In het inburgeringsexamen staat kennis van de Nederlandse taal en cultuur centraal. Het doel van het inburgeringsexamen is om immigranten 'zelfredzaam' te maken door hen voor te bereiden op de arbeidsmarkt, het onderwijs en door hen kennis te laten maken met de

gezondheidszorg en financiële zaken. Centraal staat wat het inhoudt om Nederlander te zijn (Van Huis & Regt, 2005; Fishler, 2014).

Het inburgeringsexamen bestaat vanaf 2013 uit de onderdelen leesvaardigheid Nederlands, luistervaardigheid Nederlands, schrijfvaardigheid Nederlands, spreekvaardigheid Nederlands en Kennis Nederlandse Maatschappij (KNM). Sinds 2015 is ook het onderdeel Oriëntatie op de Nederlandse Arbeidsmarkt (ONA) toegevoegd. Dit laatste onderdeel hoeft men alleen te doen als men na 1 januari 2015 inburgeringsplichtig is geworden (IND, 2017). Er zijn twee soorten inburgeringsexamens: het reguliere inburgeringsexamen dat op A2 niveau wordt afgenomen en het staatsexamen NT2 dat op niveau B1 (programma I) en op niveau B2 (programma II) gemaakt kan worden. Wanneer het staatsexamen NT2 is gehaald, kan men ook studeren. Met het Staatsexamen Programma I kan gestudeerd worden op mbo-niveau en met Programma II kan gestudeerd worden op het hbo en op de universiteit. De onderdelen van het staatsexamen NT2 zijn hetzelfde, maar worden op een hoger niveau afgenomen. De verschillende examens zullen nu beschreven worden aan de hand van de informatie die de Dienst Uitvoerig Onderwijs (DUO, 2017) en de eindtermen van het Raamwerk NT2 (2002) geven.

Leesvaardigheid

De deelnemer moet op A2 niveau diverse korte teksten lezen en daar vragen bij beantwoorden. De teksten bestaan uit advertenties, folders, instructies, menu's en persoonlijke brieven. De bijbehorende vragen bestaan uit meerkeuzevragen waarbij het begrip van de tekst wordt getest. De teksten zijn eenvoudig van structuur en bevatten hoogfrequente woorden. Daarnaast heeft de tekst ook visuele ondersteuning bij het begrijpen van de tekst.

Luistervaardigheid

Op de computer worden filmpjes getoond met bijbehorende fragmenten tekst over uiteenlopende onderwerpen. In de fragmenten worden frequente woorden gebruikt die betrekking hebben op de inburgeraar, zijn/haar familie en de directe omgeving. De deelnemer moet hier vervolgens vragen bij beantwoorden. Deze vragen kunnen bijvoorbeeld gaan over het naar de dokter of naar school gaan. De zinnen zijn gescheiden door pauzes en de spreker spreekt rustig en duidelijk. Daarnaast moet de deelnemer ook instructies begrijpen en eenvoudige aanwijzingen opvolgen. De bedoeling is dat de deelnemer onbekende woorden uit de context af kan leiden.

Schrijfvaardigheid

Bij dit examen moet de deelnemer korte brieven kunnen schrijven en (sollicitatie)formulieren in kunnen vullen. Daarnaast wordt er van de deelnemer verwacht dat hij/zij een aantal zinnen afmaakt (vrij schrijven), waarbij hij/zij redenen of verklaringen moet geven. Dit zijn eenvoudige zinnen over familie, leefomstandigheden en educatieve achtergrond. Eenvoudige constructies moeten grammaticaal correct zijn, al zijn elementaire fouten toegestaan.

Spreekvaardigheid

De deelnemer moet kunnen aantonen dat hij Nederlands kan spreken. De deelnemer moet vragen beantwoorden door een monoloog te houden over bijvoorbeeld zijn/haar familie, woonomstandigheden en onderwijservaring in eenvoudige bewoordingen. De deelnemer kan standaard patronen met uit het hoofd geleerde uitdrukkingen uiten. Het zijn vaak korte uitingen met veel pauzes en herformuleringen. De zinnen moeten coherent zijn door middel van eenvoudige voegwoorden als ‘en’, ‘maar’ en ‘omdat’. De uitspraak moet duidelijk genoeg zijn om de monoloog te kunnen volgen.

Kennis Nederlandse Maatschappij (KNM)

Tijdens dit examen kijkt de deelnemer naar korte filmpjes waarin Nederlandse situaties worden geschetst, zoals het doen van boodschappen. Hierna moet de deelnemer een aantal vragen beantwoorden die bij de filmpjes horen. De vraag die hierbij centraal staat is: “Welke waarden, deugden, opvattingen en gedragsstandaarden worden als typerend voor de Nederlandse samenleving gezien en hoe wordt daarmee een Nederlandse identiteit gevormd?” (Van Huis & Regt, 2005). Lems en Suvarierol (2012) zeggen dat de culturele aanpassing niet als een wens van de Nederlandse samenleving wordt benoemd, maar als een noodzaak voor de inburgeraar zelf. Iemand die zich niet de kennis en eigenschappen van een goede burger heeft aangewend, diskwalificeert zichzelf als burger en doet in feite niet mee in de ‘samenleving’ (Schinkel 2007; Schinkel 2009, in Lems en Suvariol, 2012).

Oriëntatie op de Nederlandse Arbeidsmarkt (ONA)

Volgens het Kennisinstituut voor Taalontwikkeling van de Universiteit van Amsterdam (ITTA) is het onderdeel ONA in het leven geroepen omdat teveel nieuwkomers zonder werk zitten. Om inburgeraars beter voor te bereiden op arbeidsparticipatie is dit onderdeel toegevoegd aan het inburgeringsexamen (ITTA, 2017). Het examen gaat over werken en werk zoeken. Allereerst moet de deelnemer thuis een portfolio invullen. Dit bestaat uit

verschillende digitale kaarten waar de deelnemer bijvoorbeeld vacatures moet zoeken en sollicitatiebrieven moet schrijven. Daarnaast moet de deelnemer nadenken over bepaalde opleidingen die zouden kunnen passen bij een potentiële toekomstige baan. De kaarten moeten vervolgens opgestuurd worden naar DUO, waar ze worden beoordeeld. Zodra de kaarten worden goedgekeurd, wordt de deelnemer uitgenodigd voor een gesprek met twee werknemers van DUO (Inburgeren.nl, 2017). Het taalniveau bij dit eindgesprek is niet vastgesteld. Zodra de deelnemer niet slaagt voor het eindgesprek, moet hij opnieuw op gesprek komen.

2.4 Kritiek op inburgering

Sinds de Wet Inburgering in 2013 is ingegaan is er commentaar op het beleid en op het examen vanuit taaldocenten en onderzoekers. Allereerst zal ingegaan worden op vier algemene kritiekpunten over het examen, vervolgens op specifieke onderdelen van het examen. Zoals eerder genoemd heeft pas 30% van de vluchtelingen die in 2013 naar Nederland kwam aan de inburgeringsplicht voldaan (Asscher, 2016). Een van de redenen die taaldocenten daarvoor aandragen is het feit dat inburgeraars geen inzicht in hun gemaakte fouten krijgen wanneer zij niet slagen voor het examen. Volgens het ministerie is dat te duur, omdat de examens dan telkens vervangen zouden moeten worden (Terpstra, 2017). Een ander kritiekpunt is het feit dat er geen praktijkopdrachten meer zijn opgenomen in het examen. Praktijkopdrachten kunnen de mondigheid van inburgeraars bevorderen, want nu zijn ze minder assertief en mondeling minder vaardig. Twee derde van de vluchtelingen die participeerden in het onderzoek van Dourleijn & Dagevos (2011) zeggen zij de Nederlandse taal sneller leren in de dagelijkse praktijk dan in het inburgeringsprogramma, maar zij zien het belang van het leren van de taal en zeggen dat dit een grote behoefte is om in Nederland te leven.

Daarnaast heeft de Algemene Rekenkamer (2017) onderzoek gedaan naar de resultaten van de Wet Inburgering uit 2013. Een van de conclusies ging over de eigen verantwoordelijkheid van de inburgeraars. De eigen verantwoordelijkheid is niet goed onderbouwd en heeft onvoldoende resultaat in de praktijk, omdat vluchtelingen in het bijzonder veel ondersteuning nodig hebben bij de start van het inburgeringstraject. Kloosterboer (2015) heeft in haar onderzoek laten zien dat vluchtelingen niet in staat zijn om de informatie die DUO geeft te begrijpen en om zelf een inburgeringscursus te selecteren. Eerder onderzoek (Dourleijn & Dagevos, 2011) liet zien dat inburgering een positieve bijdrage kan leveren aan de integratie van vluchtelingen, maar zoals het systeem er nu uit ziet,

wordt het voor vluchtelingen moeilijk om het inburgeringsexamen succesvol af te ronden (VluchtelingenWerk Nederland, 2017).

Dourleijn & Dagevos (2011) hebben onderzoek gedaan naar de mening van vluchtelingen over het inburgeringsprogramma. Zij concludeerden dat hoger opgeleiden minder tevreden waren over het inburgeringsexamen dan lager opgeleiden. Als reden geven zij dat hoogopgeleiden weinig aan deze examens hebben gehad na de afronding ervan. Hierdoor concluderen zij dat het inburgeringsexamen voornamelijk aansluit op een brede middencategorie omdat voor lager opgeleiden het inburgeringsexamen te moeilijk is en voor hoger opgeleiden te makkelijk.

Als het gaat om specifieke examens krijgt het examen lezen de meeste kritiek. De vragen zijn veelal suggestief en het test of iemand zinnen snapt en niet of iemand zich kan redden in de samenleving (Terpstra, 2017).

Eerder werd er al gesproken over de noodzaak van de culturele aanpassing aan de Nederlandse samenleving door de inburgeraar. Als iemand zich niet de eigenschappen van een goede burger heeft aangewend, doet deze persoon feitelijk niet mee in de samenleving (Schinkel 2007; Schinkel 2009, in Lems en Suvariol, 2012). De vraag is echter of het examen KNM wel de eigenschappen van een ‘goede Nederlandse burger’ aanleert. Hoogleraar migratie- en integratiestudies Han Entzinger gaf in zijn afscheidsrede (2013) aan dat dit examen te gedetailleerd en normatief is, aangezien er parate kennis wordt vereist die de meeste Nederlanders niet eens hebben.

Ad Bakker (2015) schrijft in een handleiding voor ONA over dit examen. Hij zegt dat veel vluchtelingen nog nooit een afgewogen beroepskeuze hebben moeten maken, wat in Nederland wel gebruikelijk is. Degenen die een beroepswens hebben op grond van opleiding en ervaring in hun land van herkomst zullen in Nederland toch opnieuw moeten beginnen, omdat diploma's vaak niet geldig zijn in Nederland.

2.5 Onderzoeksvraag en hypothesen

De hoofdvraag die in dit onderzoek beantwoord zal worden is als volgt geformuleerd:

In hoeverre sluit de inhoud van het bestaande inburgeringsexamen aan op het niveau en de behoeften van de groep vluchtelingen die na 2013 in Nederland is aangekomen?

De volgende deelvragen zijn hierbij geformuleerd:

1. Wat is de attitude van hoogopgeleide vluchtelingen tegenover de inhoud van het huidige inburgeringsexamen?

2. Wat is de attitude van de docenten en vrijwilligers van de vluchtelingen in vergelijking met vluchtelingen tegenover de inhoud van het huidige inburgeringsexamen?
3. Sluit de kennis die vluchtelingen voor hun inburgeringsexamen moeten leren aan op de kennis die zij nodig hebben in hun dagelijks leven in Nederland?
4. Hoe verschillen de attitudes tegenover de getoetste taalvaardigheden tussen docenten en vluchtelingen?

De eerste hypothese is dat hoogopgeleide vluchtelingen een negatieve attitude zullen hebben tegenover de inhoud van het inburgeringsexamen. Volgens Dourleijn & Dagevos (2011) komt dit omdat vluchtelingen de examens te gemakkelijk vinden en daardoor weinig aan de kennis hebben na afronding van het examen. De Nederlandse taal wordt sneller in het dagelijks leven geleerd dan voor het examen.

De tweede hypothese is dat docenten een negatieve attitude zullen hebben tegenover het inburgeringsexamen en dan voornamelijk richting de onderdelen lezen, KNM en ONA. Het examen lezen toetst teveel op taal en niet op tekstbegrip, het examen KNM is te gedetailleerd en het examen ONA wordt als onzinnig gezien, omdat vluchtelingen niet meteen een baan zullen vinden daar diploma's uit het thuisland meestal niet geldig zijn in Nederland.

De derde hypothese is dat vluchtelingen het leren van de Nederlandse taal zeer belangrijk zullen vinden, maar dat dit niet per se door middel van het inburgeringsexamen geleerd hoeft te worden, omdat zij dit vooral in het dagelijks leven leren (Dourleijn & Dagevos, 2011). Dit concludeerden zij doordat de gemiddelde beheersing van het Nederlands maar een factor 0,12 hoger ligt dan van degenen die niet volgens de wet zijn ingeburgerd.

De laatste hypothese is dat zowel docenten en vluchtelingen de getoetste taalvaardigheden belangrijk zullen vinden, maar dat onderdelen die niet dagelijks gebruikt worden als minder belangrijk worden gezien, zoals de vaardigheid schrijven.

3. Methode

Om de vraag te beantwoorden of het bestaande inburgeringstraject aansluit op de groep vluchtelingen die sinds 2013 in Nederland is, is onderzoek uitgevoerd met behulp van vragenlijsten. Allereerst zullen de vragenlijsten en de totstandkoming hiervan worden besproken. Vervolgens worden de kenmerken van de respondenten besproken en hoe deze respondenten zijn geselecteerd/gevonden.

3.1 De vragenlijsten

De eerste vragenlijst is een vragenlijst voor vluchtelingen die sinds 2013 in Nederland wonen en aan het inburgeren zijn of onlangs het examen gemaakt hebben. De tweede vragenlijst is een vragenlijst voor docenten of vrijwilligers die inburgeraars begeleiden tot het examen. De vragenlijst voor docenten verschilt van die voor vluchtelingen, maar tracht dezelfde informatie te vergaren. Hierbij worden verschillende constructen bevraagd, van de taalvaardigheden die deze groep voor het inburgeringsexamen moet beheersen tot de culturele kwesties die bij KNM en ONA worden bevraagd. Doordat er gebruik is gemaakt van constructen die voortvloeien uit de deelvragen, wordt de attitude niet rechtstreeks onderzocht.

Eagly en Chaiken (1993) noemen verschillende schalen waarmee attitudes gemeten kunnen worden. In het huidige onderzoek worden een nominale en een ordinale schaal gebruikt om zoveel mogelijk bruikbare informatie te verkrijgen. Een nominale schaal gaat om het benoemen. Een voorbeeld hiervan is het geslacht. Een ordinale schaal gaat om ordening, zoals het geval is bij een 7-punts Likertschaal. In de vragenlijsten wordt door middel van deze schalen gemeten wat de attitudes zijn tegenover de verschillende examenonderdelen die bevraagd worden bij het inburgeringsexamen. Ordinale variabelen hebben een hoge informatieve waarde en deze zijn te herleiden tot cijfers. In het huidige onderzoek worden de ordinale variabelen eens/oneens gebruikt. De attitudes worden bevraagd door middel van stellingen over de zes examens en rapportcijfervragen, die de respondent een cijfer van 1-10 laten geven. De stellingen werden bevraagd door middel van een 7-punts Likertschaal en waren vooraf ingedeeld per construct. De constructen bestaan uit vragen en zijn te vinden in bijlage 2. Naast de stellingen is er ook een kwalitatief onderzoek gedaan door middel van open vragen. De antwoorden op deze open vragen worden verzameld en daar wordt een algemene conclusie uit getrokken. De vragenlijst voor vluchtelingen is zowel in het Nederlands als in het Engels opgesteld, omdat de stellingen in het Nederlands op een hoger niveau dan A2 zijn geformuleerd. Aangezien Syrische vluchtelingen over het algemeen goed Engels spreken, zouden er meer respondenten bevraagd kunnen worden.

De vragenlijst voor vluchtelingen (*bijlage 1*) begint met een begeleidende brief, waarin wordt uitgelegd wat de bedoeling is van de vragenlijst. Vervolgens zijn er een aantal persoonlijke vragen, waarmee een beeld wordt geschetst van de respondenten die de vragenlijst hebben ingevuld. Het opleidingsniveau wordt bijvoorbeeld bepaald met de vraag hoeveel jaar men onderwijs heeft genoten in totaal. Hierbij wordt aangehouden dat na 12 jaar de middelbare school is afgerond en dit wordt gezien als laagopgeleid, met 16 jaar wordt het gezien als gemiddeld opgeleid, en alles boven de 16 jaar wordt gezien als hoogopgeleid. Hiermee wordt gekeken of opleidingsniveau invloed heeft op de attitude tegenover de examens. Hierna volgen 25 stellingen die de verschillende onderdelen van het examen bevragen. De respondent heeft hier 7 opties, variërend van oneens (1) tot eens (7). De vragenlijst sluit af met twee open vragen waarin wordt gevraagd wat de vluchteling goed en minder goed vindt aan het inburgeringsexamen. Een voorbeeld van een open vraag is: *‘Wat vindt u goed aan de inburgering?’*

De vragenlijst voor docenten (*bijlage 2*) begint ook met een begeleidende brief. Vervolgens zijn er twee persoonlijke vragen over hun beroep als docent. Er wordt bijvoorbeeld gevraagd hoe lang de docent al vluchtelingen begeleidt naar het inburgeringsexamen. Vervolgens volgen 17 stellingen over het belang van inburgeren voor vluchtelingen. Hierbij wordt regelmatig de vergelijking gemaakt met arbeidsmigranten, om te kijken of de docenten het inburgeringsexamen anders beoordelen voor deze twee groepen. Een voorbeeld:

Het inburgeringstraject is noodzakelijk voor vluchtelingen.
Oneens   0 0 0 0 0 0 0   Eens

De vragenlijst sluit af met twee open vragen waarin wordt bevraagd wat de docent goed en minder goed vindt aan het inburgeringsexamen. Met behulp van de resultaten van de vragenlijsten kan een algemeen oordeel geformuleerd worden over de attitude van vluchtelingen en docenten ten aanzien van het inburgeringsexamen. De gemiddelden van elke stelling zullen uitgerekend worden, hierop zullen analyses worden toegepast en per deelvraag zal dan een conclusie getrokken worden.

3.2 Respondenten

Vluchtelingen

De vluchtelingen zijn geworven de Facebookgroepen ‘New Neighbours Utrecht’ en 15 groepen die bekend staan als ‘Refugees in Netherlands’. Voor elke stad in Nederland bestaat

er een dergelijke groep, beheerd door dezelfde persoon. Ik heb vluchtelingen die lid waren van deze groepen een privé-bericht gestuurd met het verzoek deel te nemen aan dit onderzoek. Ongeveer 150 vluchtelingen hebben een bericht gekregen en zij stuurden de link ook weer door aan kennissen die aan de beschrijving voldeden. Dit heet *snowball sampling*. Van de vluchtelingen die wel reageerden, maar niet meededen aan het onderzoek, was de reden hiervoor dat hun taalniveau Engels of Nederlands niet goed genoeg was om de vragen te kunnen begrijpen. De 28 personen die wel konden participeren aan het onderzoek kregen een link doorgestuurd naar een Google Forms document, waar zij de vragenlijst konden invullen. De eis hiervoor was dat zij het inburgeringsexamen of het staatsexamen hadden afgerond of zich hiervoor aan het voorbereiden waren.

27 mannen en 1 vrouw hebben de vragenlijst ingevuld. Hun leeftijd zat tussen de 19 en 52 jaar en zij woonden tussen de 6 en 36 maanden in Nederland. Gemiddeld gaven zij aan in totaal tussen de 9 en 30 jaar onderwijs genoten te hebben (tabel 1). Het grootste deel, namelijk 25 mensen, kwam uit Syrië. De overige drie respondenten kwamen uit respectievelijk Palestijns gebied, Irak en Iran. Van deze groep hadden 5 mensen het inburgerings- of het staatsexamen gehaald en de overige 23 mensen waren bezig met de voorbereidingen. Geen enkele vluchteling gaf aan dat hij de verschillende onderdelen van het Nederlands niet beheerste. 14 vluchtelingen beoordeelden hun vaardigheden als goed of zeer goed.

 Tabel 1: Onderwijsniveau van de vluchtelingen

Onderwijsniveau	Aantal vluchtelingen
Laagopgeleid (0-12 jaar onderwijs)	2
Gemiddeld opgeleid (13-16 jaar onderwijs)	16
Hoogopgeleid (16+ jaar onderwijs)	10

Docenten

Naast vluchtelingen zijn ook inburgeringsdocenten bevroegd, omdat zij vanuit een ander perspectief te maken hebben met het inburgeringstraject en –examen dan de vluchtelingen zelf. De inburgeringsdocenten werden door middel van een bericht in Facebookgroepen gevonden. Dit waren de Facebookgroepen ‘NT2 docenten’, ‘Docenten NT2’ en ‘Leraar Nederlands’. Dit heet *convenience sampling*, omdat deze docenten gemakkelijk te benaderen waren via de diverse Facebookgroepen. Daarnaast is naar drie NT2-docenten via LinkedIn een privé-bericht gestuurd met de vraag of zij wilden participeren aan het onderzoek. Uiteindelijk hebben 43 professionele en vrijwillige docenten de vragenlijst ingevuld. 31 respondenten waren docent NT2 en 12 respondenten gaven aan als vrijwilliger taallessen te

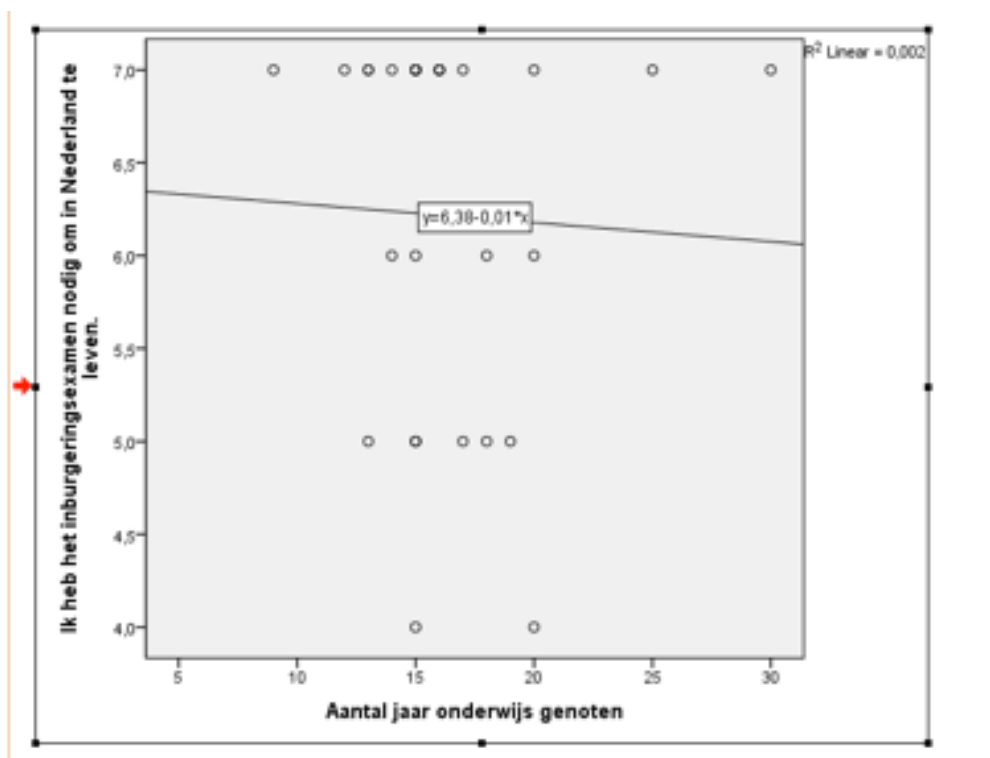
geven. Gemiddeld waren de docenten en vrijwilligers tussen de 0,5 en 34 jaar aan het werk als NT2 docent of vrijwilliger.

4. Resultaten

In deze paragraaf zullen de bevindingen besproken worden. Het gaat hierbij om de resultaten van de twee vragenlijsten die enerzijds door vluchtelingen die na 2013 in Nederland gekomen zijn en anderzijds door NT2-docenten ingevuld zijn. Er zal worden besproken of de attitudes van de vluchtelingen en docenten positief of negatief zijn. In bijlage 2 zijn de gemiddelde scores en standaarddeviaties per stelling te vinden voor beide vragenlijsten. Een belangrijke kanttekening is dat de constructen bij de vragenlijsten voor vluchtelingen niet allemaal betrouwbaar zijn volgens Cronbach's Alpha.

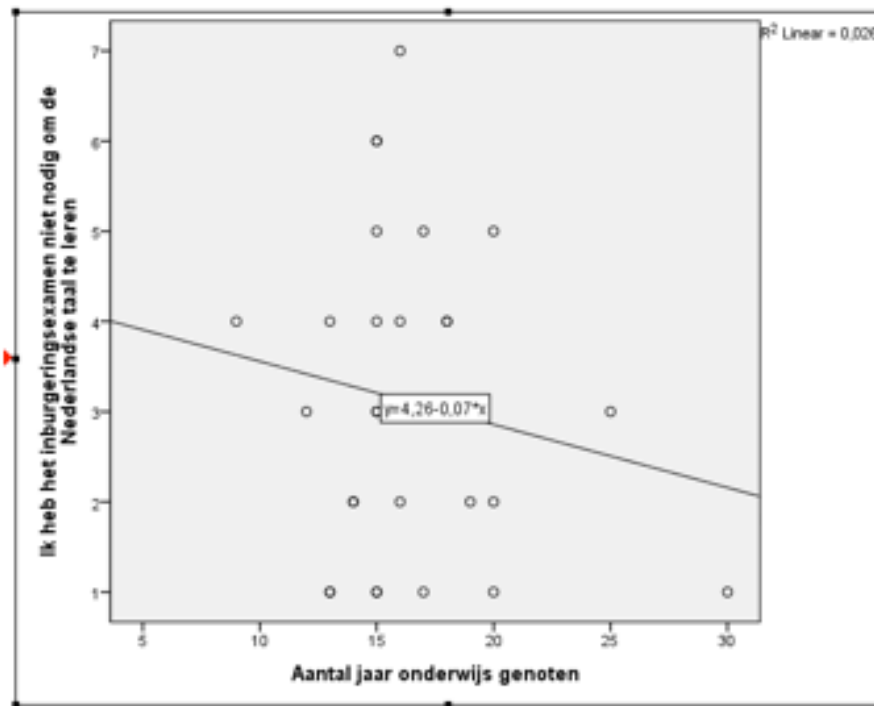
Attitude inburgeringsexamen en opleidingsniveau

Om te onderzoeken of opleidingsniveau van vluchtelingen invloed heeft op de attitude tegenover de inhoud van het inburgeringsexamen is een Pearson correlatie toegepast op verschillende stellingen. De resultaten worden met behulp van grafieken weergegeven.

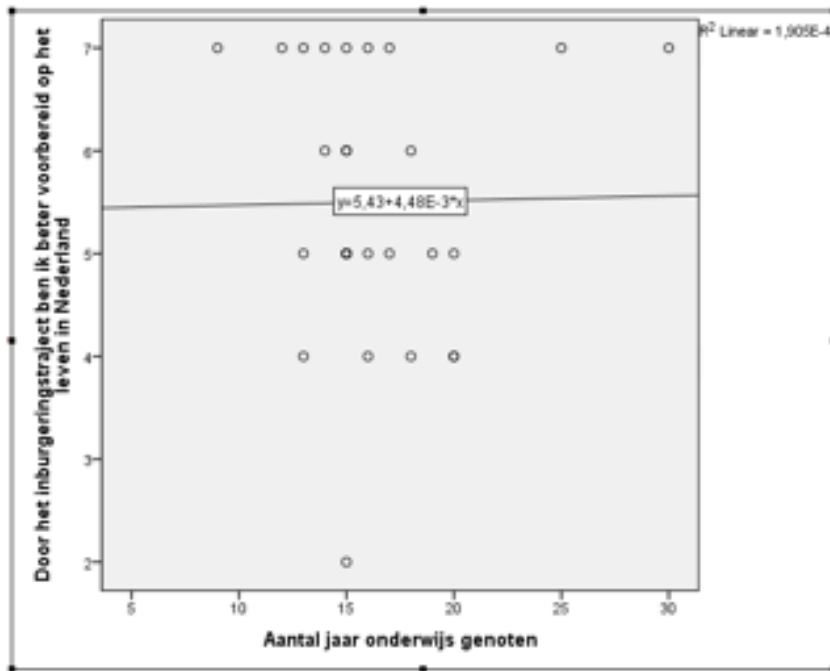
Figuur 1: Correlatie tussen onderwijsniveau (X) en 'Ik heb het inburgeringsexamen nodig om in Nederland te leven' (A)

Er is geen correlatie tussen X en A, $r(N) = -0.400$, $p = .838$) Het aantal jaar genoten onderwijs heeft dus geen invloed op de noodzaak van het inburgeringsexamen zoals de vluchtelingen die zien om in Nederland te leven.

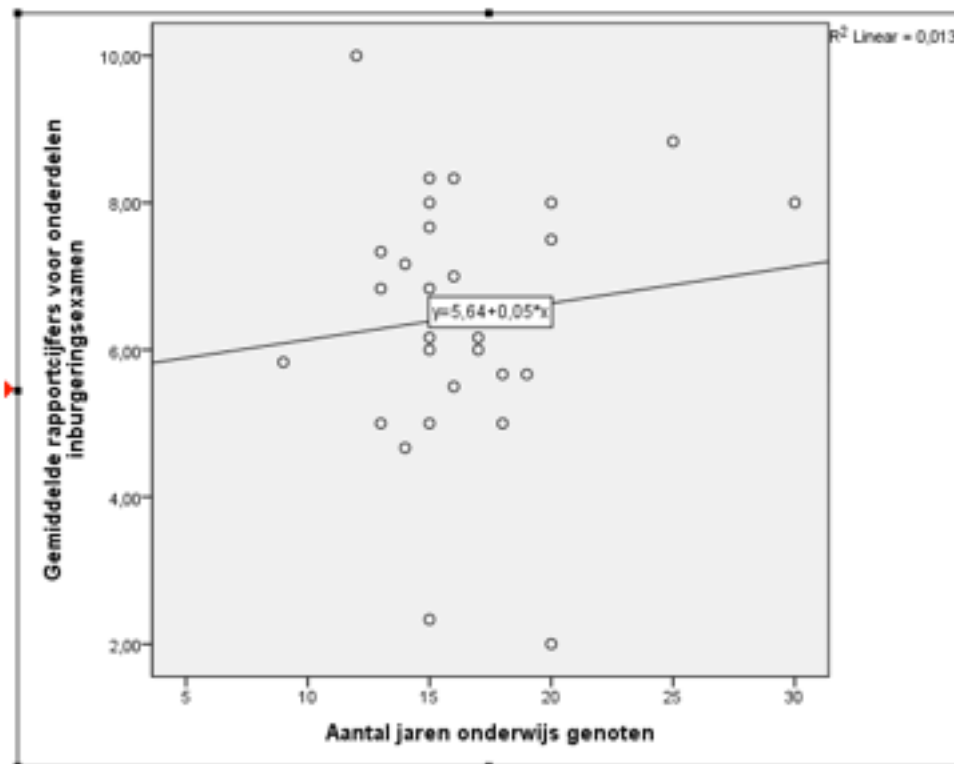
Figuur 2: Correlatie tussen onderwijsniveau (X) en 'ik heb het inburgeringsexamen niet nodig om de Nederlandse taal te leren' (B). Niet omgepoold.

Er is geen correlatie tussen X en B, $r(N) = -0,610$, $p = .414$. Het aantal jaar genoten onderwijs heeft volgens vluchtelingen dus geen invloed op de noodzaak van het inburgeringsexamen om de Nederlandse taal te leren.

Figuur 3: Correlatie tussen onderwijsniveau (X) en 'Door het inburgeringstraject ben ik beter voorbereid op het leven in Nederland' (C)

Er is geen correlatie tussen X en C, $r(N) = 0,014$, $p = .944$. Het aantal jaar genoten onderwijs heeft dus geen invloed op dat de vluchteling zich beter voorbereid voelt op het leven in Nederland door het inburgeringsexamen.

Figuur 4: Correlatie tussen onderwijsniveau (X) en het gemiddelde rapportcijfer voor de onderdelen van het inburgeringsexamen (D)

Er is geen correlatie tussen X en D, $r(N) = 0,113$, $p = .568$. Het aantal jaar genoten onderwijs heeft dus geen invloed op de gemiddelde attitude tegenover de onderdelen van het inburgeringsexamen.

Vergelijking docenten en vluchtelingen aangaande het inburgeringsexamen

Er zijn T-toetsen gedaan die het verschil in attitude bevragen tussen docenten en vluchtelingen over de verschillende vaardigheden die bij het inburgeringsexamen aan bod komen.

Er is geen significant verschil voor de stelling 'Ik vind lezen in het Nederlands een belangrijke/noodzakelijke vaardigheid' ($t(69) = 1.352$, $p = .181$). De conclusie is dat docenten ($M = 5,81$, $SD = 1,435$) en vluchtelingen ($M = 6,25$, $SD = 1,143$) lezen een even belangrijke vaardigheid vinden.

Er is een significant verschil voor de stelling 'Ik vind spreken in het Nederlands een belangrijke/ noodzakelijke vaardigheid' ($t(65) = 3.317$, $p = .001$). De conclusie is dat docenten ($M = 5,79$, $SD = 1,372$) spreken een minder noodzakelijke vaardigheid vinden dan vluchtelingen ($M = 6,61$, $SD = 0,685$).

Er is geen significant verschil voor de stelling 'Ik vind schrijven in het Nederlands een belangrijke/noodzakelijke vaardigheid' ($t(69) = -.872$, $p = .386$). De conclusie is dat docenten ($M = 6,40$, $SD = 1,137$) en vluchtelingen ($M = 6,18$, $SD = .819$) schrijven een even belangrijke vaardigheid vinden.

Er is geen significant verschil voor de stelling 'Ik vind luisteren in het Nederlands een belangrijke/ noodzakelijke vaardigheid' ($t(68) = 1.629$, $p = .108$). De conclusie is dat docenten ($M = 6,23$, $SD = 1,151$) en vluchtelingen ($M = 6,61$, $SD = .786$) luisteren een even belangrijke vaardigheid vinden.

Er is geen significant verschil voor de stelling 'Ik (vluchtelingen) heb het inburgeringsexamen niet nodig om de Nederlandse taal te leren' ($t(69) = .433$, $p = .667$). De conclusie is dat docenten ($M = 2,91$, $SD = 1,986$) en vluchtelingen ($M = 3,11$, $SD = 1,771$) beiden vinden dat het inburgeringsexamen nodig is om de Nederlandse taal te leren.

Dagelijks leven

De kennis die bij de inburgering wordt getoetst sluit volgens de vluchtelingen aan op de kennis die zij nodig hebben om in Nederland te leven. Zij gaven aan dat zij het inburgeringsexamen nodig hebben om in Nederland te leven, met een positieve score van 6,21. Dit duidt op een positieve attitude richting het inburgeringsexamen. Daarnaast gaven

zowel de vluchtelingen als docenten bij de open vraag aan dat het goed is dat de inburgering ze deel laat uitmaken van de Nederlandse gemeenschap. Je leert de taal en je leert over het leven in Nederland in het algemeen.

Er waren twee rapportcijfervragen op een schaal van 1 tot 10 in de vragenlijst voor docenten toegevoegd: *“Geef een rapportcijfer voor hoe het inburgeringsexamen aansluit op de behoeften en wensen van (arbeids)migranten.”* En *“Geef een rapportcijfer voor hoe het inburgeringsexamen aansluit op de behoeften en wensen van vluchtelingen”*. Er is een ‘One sample T-test’ uitgevoerd om te onderzoeken of er een significant verschil was tussen de aansluiting van het inburgeringsexamen op de behoeften en wensen van (arbeids)migranten ($M=5,4$, $SD=1,84$) en voor vluchtelingen ($M=5,8$, $SD=2,2$). Beide groepen gaven een cijfer lager dan een 6, maar de docenten gaven toch een lichte voorkeur aan de aansluiting op de wensen en behoeften van vluchtelingen. Het verschil was significant voor zowel arbeidsmigranten ($t(43) = 19.4$, $p=.000$) als vluchtelingen ($t(43) = 17.5$, $p=.000$). De conclusie is dat docenten het inburgeringsexamen beter vinden aansluiten bij vluchtelingen dan bij migranten.

Wat kan beter?

De vluchtelingen missen contact met Nederlanders en praktijkoefeningen bij de inburgering. Ook de docenten vinden dat het examen meer praktijkgericht moet zijn, aangezien eerder nog in het curriculum zat dat inburgeraars praktijkopdrachten moesten doen buiten de deur, zoals de weg vragen en wat bestellen in een restaurant. Zowel de docenten als vluchtelingen vinden dat inburgeraars vooral worden getraind in het halen van het inburgeringsexamen en niet in het verwerven van de bijbehorende vaardigheden. Er waren twee vluchtelingen die meldden dat het inburgeringsexamen te gemakkelijk was en dat ze graag een hoger niveau zouden willen. Zowel de docenten als de vluchtelingen zouden graag zien dat er onderscheid wordt gemaakt tussen hoogopgeleide vluchtelingen en laagopgeleide vluchtelingen in niveau van het examen. Inburgeraars worden niet gestimuleerd in het doorleren van de Nederlandse taal tot B1-niveau, terwijl dit niveau nodig is om te kunnen meedraaien in de maatschappij (bijvoorbeeld werk op mbo-niveau). Daarnaast werd door 5 vluchtelingen kritiek gegeven op het examen lezen, dat dat te lang was. Maar 1 vluchteling gaf aan ONA niet noodzakelijk te vinden. De docenten zijn minder tevreden over ONA, omdat dit niet als apart examen gegeven zou moeten worden. Het examen KNM zou meer vragen moeten bevatten over de cultuur en geschiedenis van Nederland die van belang zijn in de praktijk.

5. Discussie

In deze paragraaf wordt dieper ingegaan op de resultatensectie, door de deelvragen die geformuleerd zijn één-voor-één te behandelen. Vervolgens zullen de belangrijkste beperkingen besproken worden en suggesties voor vervolgonderzoek gedaan worden.

1. Wat is de attitude van hoogopgeleide vluchtelingen tegenover de inhoud van het huidige inburgeringsexamen?

Aangezien werd gesteld dat het merendeel van de vluchtelingen hoogopgeleid is, was het belangrijk om te kijken of de examens ook goed aansluiten op hun niveau. Uit de correlatie testen bleek dat het opleidingsniveau geen invloed heeft op de attitude richting het inburgeringsexamen en dat de gemiddelde attitude niet negatief was. Hypothese 1, dat hoogopgeleide vluchtelingen een negatieve attitude hebben tegenover het inburgeringsexamen, is dus afgewezen. Toch zouden volgens de kwalitatieve analyse zowel docenten als vluchtelingen willen dat er in het niveau van het examen gedifferentieerd wordt in opleidingsniveau.

2. Wat is de attitude van de docenten en vrijwilligers van de vluchtelingen tegenover de inhoud van het huidige inburgeringsexamen?

Hypothese 2, dat docenten een negatieve attitude zullen hebben tegenover het inburgeringsexamen, is verworpen, aangezien docenten volgens de T-testen het inburgeringsexamen beter vinden aansluiten bij vluchtelingen dan bij migranten. Vooral het onderdeel ONA is minder belangrijk voor (arbeids)migrantten, aangezien zij al een baan hebben en hier komen om te werken. Daarnaast hebben zij al een basistoets inburgering afgelegd in het land van herkomst. Het examen zou, volgens de kwalitatieve analyse, dus zinvoller zijn voor vluchtelingen om in Nederland te integreren.

3. Sluit de kennis die vluchtelingen voor hun inburgeringsexamen moeten leren aan op de kennis die zij nodig hebben in hun dagelijks leven in Nederland?

Hypothese 3 luidde dat vluchtelingen dat vluchtelingen het leren van de Nederlandse taal zeer belangrijk zullen vinden, maar dat dit niet per se door middel van het inburgeringsexamen geleerd hoeft te worden, omdat zij dit vooral in het dagelijks leven leren. Het belang van het leren van de Nederlandse taal wordt onderschreven door zowel docenten als vluchtelingen. Dit deel van de hypothese is dus bevestigd. Toch gaf de meerderheid aan het inburgeringsexamen nodig te hebben om de talige vaardigheden op te doen, dus dit deel van

de hypothese is afgewezen.

4. Hoe verschillen de attitudes tegenover de getoetste taalvaardigheden tussen docenten en vluchtelingen?

Uit de T-testen bleek dat docenten en vluchtelingen de getoetste taalvaardigheden even belangrijk vonden. Alleen het examen spreken werd door docenten significant minder belangrijk gevonden dan door vluchtelingen. Hypothese 4 is deels aangenomen. Uit de kwalitatieve analyse kwam naar voren dat vluchtelingen graag meer contact met Nederlanders zouden willen hebben. De vaardigheid spreken is daar noodzakelijk voor, dus dit zou dat verschil kunnen verklaren. Het examen schrijven, wat niet dagelijks gebruikt wordt, wordt echter wel door beide groepen even belangrijk gevonden, omdat de gemiddelde scores boven de 6 zaten.

Beperkingen

Tijdens het onderzoek zijn er een aantal beperkingen geweest waar tegenaan gelopen werd. Ten eerste richtte dit onderzoek zich op het inburgeringsexamen na de Wet Inburgering van 2013. Na 2015 is hier ook nog het onderdeel ONA aan toegevoegd. Hierdoor was veel literatuur minder bruikbaar, omdat dit vaak rond 2010 was geschreven. Dit was dan minder van toepassing op het huidige onderzoek en dat maakte het geïnformeerd opstellen van hypothesen lastig.

Ook de vragenlijsten hadden beperkingen. Regelmatig gebruikte ik de term ‘inburgeringstraject’. Er is echter niet zoiets als een vaststaand inburgeringstraject, aangezien elke inburgeraar vrij is in de invulling van de voorbereiding naar het examen toe en scholen deze voorbereiding ook nog eens verschillend invullen. Stellingen zoals ‘Vluchtelingen hebben het inburgeringstraject niet nodig om de taal te leren’ in de vragenlijst voor docenten zijn dan niet bruikbaar. Docenten verdienen hun geld met het inburgeringstraject wat zij aanbieden, dus zij zullen dit waarschijnlijk negatief beantwoorden.

Door de vraagstelling bij: ‘ik heb het inburgeringsexamen nodig om een baan te vinden in Nederland’, kon niet geconcludeerd worden of de positieve resultaten het resultaat waren van het ONA-examen of door de taalexamens. Hierdoor kan geen eenduidige conclusie getrokken worden over deze stelling, omdat de stelling niet duidelijk genoeg gesteld werd.

Waar de constructen bij de docentenvragenlijsten allemaal betrouwbaar waren getoetst aan de hand van Cronbach’s alpha, was maar een construct betrouwbaar bij de vragenlijst van

de vluchtelingenvragenlijst, namelijk de rapportcijfervragen. De resultaten zijn daardoor niet allemaal even betrouwbaar.

6. Conclusie

In dit hoofdstuk komt de centrale vraag van het onderzoek aan de orde:

In hoeverre sluit de inhoud van het bestaande inburgeringsexamen aan op het niveau en de behoeften van de groep vluchtelingen die na 2013 in Nederland is aangekomen?

Er is geprobeerd deze vraag te beantwoorden door stellingen voor te leggen over het inburgeringsexamen aan zowel docenten als vluchtelingen. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat zowel docenten als vluchtelingen vinden dat het inburgeringsexamen goed aansluit, maar uit de open vragen blijkt dat er wel dingen veranderd zouden kunnen worden, zoals meer praktijkopdrachten en differentiatie op opleidingsniveau. Het opleidingsniveau had echter geen invloed op de attitude richting het inburgeringsexamen, wat van tevoren wel was aangenomen (Dourleijn & Dagevos, 2011).

In de vragenlijsten voor docenten was er ook een onderscheid gemaakt tussen arbeidsmigranten en vluchtelingen, om te kijken hoe de attitudes waren tegenover deze verschillende migrantengroepen die het inburgeringsexamen moesten doen. Verwacht werd dat het inburgeringsexamen meer zou aansluiten op de arbeidsmigranten, omdat het examen voor deze groep was ontworpen, maar het tegenovergestelde was het geval. De docenten vonden het examen meer aansluiten bij de vluchtelingen dan de arbeidsmigranten. Dit zou kunnen komen omdat arbeidsmigranten al een basistoets inburgering hebben afgelegd in het land van herkomst en vluchtelingen niet. Vluchtelingen moeten alles nog leren en het inburgeringsexamen probeert de vluchtelingen zo goed als mogelijk voor te bereiden op het Nederlanderschap.

Vervolgonderzoek

Zoals gesteld heeft het huidige onderzoek geen eenduidige resultaten opgeleverd. Zowel de docenten als de vluchtelingen vinden het examen wel goed aansluiten, maar er zijn aspecten die verbeterd kunnen worden. Een aantal aspecten zijn genoemd, maar om dit specifiek onder woorden te brengen met suggesties voor verbetering, zou dit verder onderzocht moeten worden, om uiteindelijk tot een verbeterde versie van het inburgeringsexamen te komen. Een onderzoek waarin de attitudes van vluchtelingen worden vergeleken met de attitudes van (arbeids)migranten zou meer licht kunnen werpen op de aansluiting op de behoeften voor beide groepen.

Literatuurlijst

Afdeling Samenleving (2013). *Inburgering in Krimpen aan den IJssel, 2007-2012 en vanaf 2013*. Geraadpleegd op 15 mei 2017 via: <https://www.krimpenaandenijssel.nl/KRY/Home/Vergaderingen-CORSA/23-05-2013---Besluitvoorbereidende-Commissie/011-Wijzigingen-Wet-Inburgering/De-wet-Inburgering-2007-2012-en-vanaf-2013.pdf>.

Algemene Rekenkamer (2017). *Rapport Inburgering*. Geraadpleegd op 20 mei 2017 via: <https://www.rekenkamer.nl/publicaties/rapporten/2017/01/24/inburgering>

Asscher, L. (2016). *Voortgang inburgering*. Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Geraadpleegd op 15 mei 2017 via: http://www.rtlnieuws.nl/sites/default/files/content/documents/2016/04/20/Kamerbrief_voortgang_inburgering_DEF.pdf

Bakker, A. (2015). *Handleiding Werken in Nederland en ONA voor de begeleider*. Boom. Geraadpleegd op 15 mei 2017 via: https://www.nt2.nl/downloads/werken_in_nederland/handleiding_win_en_ona.pdf

Bakker, L., Dagevos, J., & Engbersen, G. (2016). Explaining the refugee gap: a longitudinal study on labour market participation of refugees in the Netherlands. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 42, 1-17.

Bakker, L., Dagevos, J., & Engbersen, G. (2014). The Importance of Resources and Security in the Socio-Economic Integration of Refugees. A Study on the Impact of Length of Stay in Asylum Accommodation and Residence Status on Socio-Economic Integration for the Four Largest Refugee Groups in the Netherlands. *Journal of International Migration and Integration*, 15(3), 431-448.

Besselsen, E., & de Hart, B. (2014). *Verblijfsrechtelijke consequenties van de Wet inburgering. Een onderzoek naar de ervaringen van migranten in Amsterdam*. Oosterwijk: Wolf Legal Publishers.

Chaiken, S. & Eagly, H.A. (1993). *The psychology of attitudes*. Harcourt Brace Jovanovich College Publishers. 1-6, 10, 19-20, 23-26.

College voor Toetsen en Examens (2015). *Inburgering in 2015: Vernieuwd KNS-examen, óók voor inburgeraars met Staatsexamen NT2*. Geraadpleegd op 17 mei 2017 via: https://www.hetcvte.nl/nieuws/20150409/inburgering_in_2015_vernieuwd_kns

Dagevos, J., & Ode, A. (2016). *Gemeenten volop aan de slag met integratie statushouders*. Geraadpleegd op 15 mei 2017 via: https://www.wbs.nl/system/files/jaco_dagevos_en_arend_ode_-_gemeenten_volop_aan_de_slag_met_integratie_statushouders1.pdf

Dourleijn, E. & Dagevos, J. (2011). *Vluchtelingengroepen in Nederland. Over de integratie van Afghaanse, Iraakse, Iraanse en Somalische migranten*, Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

De Vroome, T., Martinovic, B. & Verkuyten, M. (2014). The integration paradox: Level of education and immigrants' attitudes towards natives and the host society. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 20, 166-175.

Di Saint Pierre, F., Martinovic, B., & De Vroome, Th. (2015). Return wishes of refugees in the Netherlands: The role of integration, host national identification and perceived discrimination. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 41, 1836-1857.

Dourleijn, E., Muller, P., Dagevos, J., Vogels, R., van Doorn, M., & Permentier, M. (2011). *Vluchtelingengroepen in Nederland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Dienst Uitvoering Onderwijs (2017). *Examen doen*. Geraadpleegd op 20 mei 2017 via: <https://www.inburgeren.nl/examen-doen.jsp>

Examenprogramma basisexamen inburgering (2014). Geraadpleegd op 20 mei 2017 via: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0019568/2016-01-01>

Fischler, F. (2014), *Integration Policy Netherlands Country Report*. Migration Policy Centre.

Halewijn, E. & Pit, M. (2014). Kennis van de Nederlandse Samenleving: Herziene eindtermen voor het examen. *Les 191*, 14-17. Geraadpleegd op 15 mei 2017 via: <http://www.itta.uva.nl/publicaties/kennis-van-de-nederlandse-samenleving-139>

Huygen, M. (2015). *Syrische jongeren zijn niet zo goed opgeleid*. NRC. <https://www.nrc.nl/nieuws/2015/11/03/geef-syrische-jongere-een-horizon-1554664-a122877>

Immigratie- en Naturalisatiedienst (2017). *Naturalisatie*. Geraadpleegd op 20 mei 2017 via: <https://ind.nl/Nederlanderschap/Paginas/Naturalisatie.aspx>

Internationaal verdrag betreffende de status van vluchtelingen (1951). Geneve. Geraadpleegd op 15 mei 2017 via: http://www.cgvs.be/sites/default/files/content/download/files/verdrag_van_geneve.pdf

Jacobs, D., & Rea, A. (2007). The end of national models?: integration courses and citizenship trajectories in Europe. *International Journal on Multicultural Societies (IJMS)*, 9(2), 264-283.

Jennissen, R., Engbersen, G., Bokhorst, M., de Leeuw, S., Bovens, M., & Mulder, L. (2015). Migratie-diversiteit beter in beeld. *Den Haag: Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid*.

Kennisinstituut voor Taalontwikkeling (ITTA). (2015). *Oriëntatie op de Nederlandse Arbeidsmarkt. Nieuw onderdeel inburgeringsexamen*. Universiteit van Amsterdam. Geraadpleegd op 15 mei 2017 via: <https://www.itta.uva.nl/projecten/orientatie-op-de-nederlandse-arbeidsmarkt-48>

Klaver, J. F. I. (2015). Een verblijfsvergunning, maar dan?: De sociaaleconomische integratie van vluchtelingen in Nederland. *Den Haag: Justitiële Verkenningen*, 41(3).

Kloosterboer, M. (2015). *Het belang van én achter inburgering. Een onderzoek naar de veronderstellingen achter het Nederlandse inburgeringsbeleid voor erkende vluchtelingen*. Master scriptie, Universiteit Utrecht.

Koopmans, R. (2010) Trade-offs between equality and difference: Immigrant integration, multiculturalism and the welfare state in cross-national perspective. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 36, 1-26.

Lems, M., & Suvarierol, S. (2012). De inhoud van 'burgerschap' in de inburgeringscursus en burgerschapsonderwijs. *Beleid & maatschappij*, 39(3), 280-296

Massey, D. et al. (1998). *Chapter 1: New migrations, new theories & Chapter 2 Contemporary theories of international migration*. In "Worlds in motion" Oxford: Clarendon Press (58 pages).

Raamwerk NT2 (2002). *Portfolio NT2*. Geraadpleegd op 20 mei 2017 via:
<http://www.toets.nl/uploads/Artikelen/Raamwerk%20NT2.pdf>

Sociaal-Economische Raad. (2014). *Advies Arbeidsmigratie*. Geraadpleegd op 15 mei 2017 via:
<https://www.ser.nl/nl/publicaties/adviezen/2010-2019/2014/arbeidsmigratie.aspx>

Terpstra, J. (2017). *Taaldocenten hebben forse kritiek op inburgeringsexamen*. Trouw. Geraadpleegd op 19 mei 2017 via: <https://www.trouw.nl/samenleving/taaldocenten-hebben-forse-kritiek-op-inburgeringsexamen--ad845363/>

Van Huis, I. & de Regt, A. (2005). Tussen dwang en dialoog: maatschappijoriëntatie in inburgeringscursussen. *Sociologie*, 1(4), 382-406.

Versteegh, K. (2015). *Topman COA: asielzoekers kunnen verrijking voor de samenleving zijn*. NRC. Geraadpleegd op 15 mei 2017 via: <https://www.nrc.nl/nieuws/2015/09/18/topman-coa-asielzoekers-zijn-verrijking-voor-de-samenleving-a1413072>

Vluchtelingenwerk Nederland (2017). *Wat is inburgering?* Geraadpleegd op 20 mei 2017 via:
<https://www.vluchtelingenwerk.nl/feiten-cijfers/procedures-wetten-beleid/inburgering>

Wolfkamp, M. *Inburgeringsexamen KNM: Moeilijk, nutteloos en niet relevant*. NieuweNederlanders. Geraadpleegd op 15 mei 2017 via:
<https://nieuwenederlandersblog.wordpress.com/2016/12/23/inburgeringsexamen-knm/>

Bijlage 1: De vragenlijsten

Bijlage 1.1. De vragenlijst voor vluchtelingen

Begeleidende brief voor vluchtelingen

Attitudeonderzoek bij vluchtelingen naar de verschillende onderdelen van het inburgeringsexamen

Beste meneer/mevrouw,

Universiteit Utrecht

Hartelijk bedankt voor het participeren aan dit onderzoek voor mijn bachelor scriptie voor de opleiding Nederlandse taal en cultuur aan de Universiteit Utrecht. Ik doe onderzoek naar de aansluiting van de wensen en behoeften van vluchtelingen op de verschillende onderdelen van het inburgeringsexamen. U bent nu bezig met het inburgeringstraject of u heeft het net afgerond. Het inburgeringsexamen bestaat uit de onderdelen: lezen, schrijven, luisteren, spreken, Kennis van de Nederlandse Maatschappij (KNM) en Oriëntatie op de Nederlandse Arbeidsmarkt (ONA). Het zal ongeveer 10-15 minuten duren om de vragenlijst in te vullen. De vragen en stellingen zullen zowel in het Nederlands als in het Engels weergegeven worden.

Hieronder zult u verschillende vragen en stellingen vinden rond het onderwerp inburgering. Het is aan u om de stelling te lezen en de stelling te beoordelen met 'oneens' of 'eens' en alles wat daar tussenin zit. Kies het antwoord dat het beste bij uw mening past en vul het in zoals in het voorbeeld is aangegeven.

Ik vind boeken lezen leuk: Oneens   0 0 0 0 0 X 0   Eens

Het is belangrijk om te weten dat er geen goede of foute antwoorden zijn. Ik hoop dat u de vragen naar alle eerlijkheid in wilt vullen. Alle resultaten zullen anoniem verwerkt worden.

Als u nog opmerkingen of vragen heeft, twijfel dan niet om mij te benaderen. Dank u wel voor uw aandacht en tijd.

Hartelijke groeten,

Eleonora Offermann (e.e.offermann@students.uu.nl)

Engels:

Dear Sir/ Madam,

Thank you very much for participating in this research for my bachelor thesis. I am a student of Dutch language and culture at Utrecht University. I am researching the applicability of refugees' wishes and needs in the different parts of the 'inburgerings' exam. You are currently in the 'inburgerings' process or you have already completed it. The 'inburgerings' exam consists of the following parts: reading, writing, listening, speaking, knowledge of the Dutch society (KNM) and orientation on the Dutch labour market (ONA). This questionnaire will take approximately 10-15 minutes to fill in. The questions and statements will be displayed in Dutch as well as in English.

In this questionnaire you will find various questions and statements around the subject of 'inburgering'. It is up to you to judge the statement with 'agree' or 'disagree' or anything in between. Choose the answer that fits your opinion best, like in the example below:

I like reading books: Disagree   0 0 0 0 0 X 0   Agree

It is important to know that there are no wrong or right answers. I hope you will answer the questions with honesty. All the results will be anonymous.

If you have any further enquiries, please do not hesitate to contact me. Thank you for your attention and time.

Best regards,

Eleonora Offermann (e.e.offermann@students.uu.nl)

Geslacht | Gender

M/V

Wat is uw leeftijd? | What is your age?

Wat is uw nationaliteit? | What is your nationality?

Hoeveel jaren/maanden bent u nu in Nederland? | How many years/months are you in the Netherlands at the moment?

Op welk niveau zit uw leesvaardigheid in het Nederlands op het moment? | What is your level of reading in Dutch at the moment?

Zeer goed/Very good   Goed/Good   Matig/Moderate   Ik kan niet lezen in
het Nederlands/ I do not master reading in Dutch

Op welk niveau zit uw luistervaardigheid in het Nederlands op het moment? | What is your level of listening in Dutch at the moment?

Zeer goed/Very good   Goed/Good   Matig/Moderate   Ik kan niet luisteren in
het Nederlands/ I do not master listening in Dutch

Op welk niveau zit uw spreekvaardigheid in het Nederlands op het moment? | What is your level of speaking in Dutch at the moment?

Zeer goed/Very good   Goed/Good   Matig/Moderate   Ik kan niet spreken in
het Nederlands/ I do not master speaking in Dutch

Hoeveel jaar onderwijs heeft u in totaal gehad? (Basisonderwijs telt ook mee) | How many years of education did you have? (Elementary education also counts)

Heeft u het inburgeringsexamen al gehaald? Zo ja, wanneer? | Did you already pass for the inburgeringsexam? If so, when?

Bent u bezig met de voorbereiding voor het inburgeringsexamen? Zo ja, hoe doet u dat? U kunt meerdere opties aanklikken | Are you preparing for the inburgeringsexam now? If so, how do you prepare? You can choose multiple answers.

- Boek/ Book
- Docent / Teacher
- Taalmaatje / Volunteer
- Internet
- Facebook
- Anders/ Other:

Wat is uw motivatie om in te burgeren? / What is your motivation to do the inburgering?

- Omdat het verplicht is / Because it is mandatory

- Omdat ik Nederlander wil worden / Because I have the Dutch nationality
- Omdat ik beter Nederlands wil spreken / Because I want 33nonym3333 better Dutch
- Omdat ik meer wil weten over de Nederlandse gebruiken en tradities / Because I want to know more about the Dutch customs and traditions.
- Omdat ik een baan wil krijgen in Nederland / Because I want to get a job in the Netherlands.
- Anders/ other:

Stellingen

Algemene tevredenheidsvraag over inburgeringsexamen. | General satisfaction question regarding inburgeringsexam. 1 is the lowest, 10 is the highest.

Geef een rapportcijfer voor het examen-onderdeel Leesvaardigheid. | Give a grade 33nonym33 exam component Reading.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Geef een rapportcijfer voor het examen-onderdeel Schrijfvaardigheid. | Give a grade 33nonym33 exam component Writing.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Geef een rapportcijfer voor het examen-onderdeel Luistervaardigheid. | Give a grade 33nonym33 exam component Listening.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Geef een rapportcijfer voor het examen-onderdeel Spreekvaardigheid. | Give a grade 33nonym33 exam component Speaking.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Geef een rapportcijfer voor het examen-onderdeel Kennis van de Nederlandse Samenleving. | Give a grade for the exam component Knowledge of the Dutch Society (KNM).

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Geef een rapportcijfer voor het examen-onderdeel Oriëntatie op de Nederlandse Arbeidsmarkt. | Give a grade for the exam component Orientation on the Dutch labourmarket (ONA).

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Een aantal stellingen | A few statements

Antwoord de vragen alstublieft met eerlijkheid. Alle resultaten zullen 33nonym behandeld worden. |

Please answer these statements with honesty. All your results will be handled anonymously.

Ik vind het belangrijk om te leren over de Nederlandse feestdagen. | I think it is important to learn about the Dutch national holidays.

Oneens/Disagree 0 0 0 0 0 0 0 Eens/Agree

Ik heb het inburgeringsexamen nodig om in Nederland te leven. | I need the inburgeringsexam to live in the Netherlands.

Oneens/Disagree 0 0 0 0 0 0 0 Eens/Agree

Ik ga in Nederland een opleiding volgen. | I am going to study in the Netherlands.

Oneens/Disagree 0 0 0 0 0 0 0 Eens/Agree

Ik vind het belangrijk om de geschiedenis van Nederland te kennen. | I think it is important to know the history of the Netherlands.

Oneens/Disagree 0 0 0 0 0 0 0 Eens/Agree

Door het inburgeringstraject kan ik beter Nederlands spreken. | Because of the inburgerings process I can speak better Dutch.

Oneens/Disagree 0 0 0 0 0 0 0 Eens/Agree

Als ik ben ingeburgerd voel ik me meer thuis in Nederland. | When I finish the inburgeringsexam, I feel more at home in the Netherlands.

Oneens/Disagree 0 0 0 0 0 0 0 Eens/Agree

Door het inburgeringstraject ben ik beter voorbereid op het leven in Nederland. | Because of the inburgerings process I am better prepared for life in the Netherlands.

Oneens/Disagree   0 0 0 0 0 0 0   Eens/Agree
Ik vind lezen in het Nederlands een belangrijke/noodzakelijke vaardigheid. | I think that reading in Dutch is an important/ necessary skill.

Oneens/Disagree   0 0 0 0 0 0 0   Eens/Agree
Ik vind spreken in het Nederlands een belangrijke/noodzakelijke vaardigheid. | I think that speaking in Dutch is an important and necessary skill.

Oneens/Disagree   0 0 0 0 0 0 0   Eens/Agree
Ik vind schrijven in het Nederlands een belangrijke/noodzakelijke vaardigheid. | I think that writing in Dutch is an important and necessary skill.

Oneens/Disagree   0 0 0 0 0 0 0   Eens/Agree
Ik vind luisteren in het Nederlands een belangrijke/noodzakelijke vaardigheid. | I think that listening in Dutch is an important and necessary skill.

Oneens/Disagree   0 0 0 0 0 0 0   Eens/Agree
Het ontbreekt mij aan informatie om in Nederland een opleiding te volgen. | Vertaling!

Oneens/Disagree   0 0 0 0 0 0 0   Eens/Agree
Ik vind het belangrijk om de Nederlandse taal te leren. | I think it is important to learn the Dutch language.

Oneens/Disagree   0 0 0 0 0 0 0   Eens/Agree
Ik heb het inburgeringsexamen niet nodig om de Nederlandse taal te leren. | I do not need the inburgeringsexam to learn the Dutch language.

Oneens/Disagree   0 0 0 0 0 0 0   Eens/Agree
Voor mijn (toekomstige) werk heb ik kennis van de Nederlandse taal nodig. | For my future job I need knowledge of the Dutch language.

Oneens/Disagree   0 0 0 0 0 0 0   Eens/Agree
Ik ben bezig een baan te zoeken in Nederland. | I am looking for a job in the Netherlands.

Oneens/Disagree   0 0 0 0 0 0 0   Eens/Agree
Ik kan naar een Nederlandse vacature voor een Nederlandse? Baan zoeken. | I know how to search for a Dutch job vacancy.

Oneens/Disagree   0 0 0 0 0 0 0   Eens/Agree
Ik heb het inburgeringstraject nodig om een baan te vinden. | I need the inburgerings process to find a job.

Oneens/Disagree   0 0 0 0 0 0 0   Eens/Agree
Ook als ik bij een internationaal bedrijf aan het werk ga, heb ik het inburgeringsexamen nodig. | If I want to work at an international company, I need the inburgeringsexam.

Oneens/Disagree   0 0 0 0 0 0 0   Eens/Agree

Wat vindt u goed aan de inburgering? | What do you think is good about the inburgering?

(Open vraag)

Wat kan er beter aan de inburgering? | What could be done better about the inburgering?

(Open vraag)

Vragen per construct:

Deelvragen die ik wil beantwoorden met de vragenlijsten:

1. Wat vinden de vluchtelingen van het huidige inburgeringssysteem?

Algemene tevredenheidsvraag over inburgeringsexamen

- Geef een rapportcijfer voor het examen-onderdeel Leesvaardigheid.
- Geef een rapportcijfer voor het examen-onderdeel Schrijfvaardigheid.
- Geef een rapportcijfer voor het examen-onderdeel Luistervaardigheid.
- Geef een rapportcijfer voor het examen-onderdeel Spreekvaardigheid.
- Geef een rapportcijfer voor het examen-onderdeel Kennis van de Nederlandse Samenleving.
- Geef een rapportcijfer voor het examen-onderdeel Oriëntatie op de Nederlandse Arbeidsmarkt.

Wat vindt u goed aan de inburgering? (Open vraag)

2. Sluit de kennis die ze voor hun inburgering moeten leren aan op de kennis die zij nodig hebben in hun dagelijks leven in Nederland?

Ik vind het belangrijk om te leren over de Nederlandse feestdagen. (KNM)

Ik ga in Nederland een opleiding volgen. (ONA)

Ik vind het belangrijk om de geschiedenis van Nederland te kennen. (KNM)

Door het inburgeringstraject kan ik beter Nederlands spreken. (Taal)

Als ik ben ingeburgerd voel ik me meer thuis in Nederland. (Inburgering)

Door het inburgeringstraject ben ik beter voorbereid op het leven in Nederland. (Inburgering)

3. Wat denken zij zelf nodig te hebben aan kennis en vaardigheden om te kunnen overleven in Nederland?

Ik vind lezen in het Nederlands een belangrijke/noodzakelijke vaardigheid. (Taal)

Ik vind spreken in het Nederlands een belangrijke/noodzakelijke vaardigheid. (Taal)

Ik vind schrijven in het Nederlands een belangrijke/noodzakelijke vaardigheid. (Taal)

Ik vind luisteren in het Nederlands een belangrijke/noodzakelijke vaardigheid. (Taal)

Het ontbreekt mij aan informatie om in Nederland een opleiding te volgen. (ONA)

Ik vind het belangrijk om de Nederlandse taal te leren. (Taal)

4. Is kennis van de Nederlandse taal en cultuur wel zo belangrijk als zij aan het werk gaan bij (bijvoorbeeld) een internationaal bedrijf (waar zij voornamelijk de kennis van hun vakgebied en hun Engelse taalvaardigheid nodig hebben)?

Voor mijn (toekomstige) werk heb ik kennis van de Nederlandse taal nodig. (Taal)

Ik ben bezig een baan te zoeken in Nederland. (ONA)

Ik kan naar een vacature voor een Nederlandse baan zoeken. (ONA)

Ik heb het inburgeringstraject nodig om een baan te vinden.

5. Moet voor deze nieuwe groep immigranten wellicht een ander soort inburgeringstraject ontworpen worden?

Wat kan er beter aan de inburgering? (Open vraag)

Begeleidende brief voor docenten

Attitude-onderzoek bij inburgeringsbegeleiders naar de verschillende onderdelen van het inburgeringsexamen

Beste meneer/mevrouw,

Hartelijk bedankt voor het participeren aan dit onderzoek voor mijn bachelorscriptie voor de opleiding Nederlandse taal en cultuur aan de Universiteit Utrecht. Ik doe onderzoek naar de aansluiting op de wensen en behoeften van vluchtelingen en docenten bij de verschillende onderdelen van het inburgeringsexamen. Het gaat dus specifiek om vluchtelingen en niet om andere (arbeids)migranten. Hiervoor wil ik docenten benaderen die vluchtelingen die sinds 2013 in Nederland zijn begeleid bij het inburgeringstraject. Als docent NT2 zal u ongetwijfeld weten waar vluchtelingen tegenaan lopen bij het doorlopen van het inburgeringstraject en waar de knelpunten zitten als het gaat om de integratie in Nederland.

Deze enquête zal ongeveer 5-10 minuten van uw tijd in beslag nemen.

Hieronder zult u verschillende vragen en stellingen vinden rond het onderwerp inburgering. Het is aan u om de stelling te lezen en de stelling te beoordelen met 'oneens' of 'eens' of iets wat daar tussenin zit. Kies het antwoord dat het beste bij uw mening past en vul het in zoals in het voorbeeld is aangegeven.

Ik vind boeken lezen leuk: Oneens   0 0 0 0 0 X 0   Eens

Het is belangrijk om te weten dat er geen goede of foute antwoorden zijn. Ik hoop dat u de vragen naar alle eerlijkheid in wilt vullen. Alle resultaten zullen anoniem verwerkt worden.

Als u nog opmerkingen of vragen heeft, twijfel dan niet om mij te benaderen. Dank u wel voor uw aandacht en tijd.

Hartelijke groeten,

Eleonora Offermann (e.e.offermann@students.uu.nl)

Op welke manier bent u betrokken bij de inburgering van vluchtelingen?

Hoe lang begeleidt u al vluchtelingen naar het inburgeringsexamen?

Wat is volgens u de belangrijkste motivatie voor vluchtelingen om in te burgeren?

- Omdat het verplicht is
- Omdat ze Nederlander willen worden
- Omdat ze beter Nederlands willen spreken
- Omdat ze meer willen weten over de Nederlandse gebruiken en tradities
- Omdat ze een baan willen krijgen in Nederland
- Anders:

Het inburgeringstraject zoals het nu is vormgegeven sluit goed aan op de behoeften en wensen van vluchtelingen.

Oneens 0 0 0 0 0 0 0 Eens

Lezen in het Nederlands is voor vluchtelingen een vaardigheid die getoetst moet worden.

Oneens 0 0 0 0 0 0 0 Eens

Schrijven in het Nederlands is voor vluchtelingen een vaardigheid die getoetst moet worden.

Oneens 0 0 0 0 0 0 0 Eens

Luisteren in het Nederlands is voor vluchtelingen een vaardigheid die getoetst moet worden.

Oneens 0 0 0 0 0 0 0 Eens

Spreken in het Nederlands is voor vluchtelingen een vaardigheid die getoetst moet worden.

Oneens 0 0 0 0 0 0 0 Eens

Kennis van de Nederlandse Maatschappij is een vaardigheid die getoetst moet worden.

Oneens 0 0 0 0 0 0 0 Eens

Oriëntatie op de Nederlandse Arbeidsmarkt is een vaardigheid die getoetst moet worden.

Oneens 0 0 0 0 0 0 0 Eens

Het inburgeringstraject is noodzakelijk voor vluchtelingen.

Oneens 0 0 0 0 0 0 0 Eens

Kennis van de Nederlandse Samenleving hebben is het hoofddoel van inburgeren.

Oneens 0 0 0 0 0 0 0 Eens

Vluchtelingen hebben het inburgeringstraject niet nodig om de taal te leren.

Oneens 0 0 0 0 0 0 0 Eens

Vluchtelingen hebben het inburgeringstraject nodig als zij bij bijvoorbeeld een internationaal bedrijf willen werken.

Oneens 0 0 0 0 0 0 0 Eens

Nederlands leren is het hoofddoel van inburgeren voor vluchtelingen.

Oneens 0 0 0 0 0 0 0 Eens

Door het inburgeringsexamen zullen vluchtelingen beter integreren in Nederland.

Oneens 0 0 0 0 0 0 0 Eens

Vluchtelingen hebben kennis van de Nederlandse taal nodig om in Nederland te verblijven.

Oneens 0 0 0 0 0 0 0 Eens

Het inburgeringsexamen moet anders vormgegeven worden voor vluchtelingen dan voor arbeidsmigranten.

Oneens 0 0 0 0 0 0 0 Eens

Voor vluchtelingen is het volgende onderdeel van het inburgeringsexamen minder van belang dan voor arbeidsmigranten (aankruisen wat van toepassing is)

- Lezen
- Schrijven
- Luisteren
- Spreken

- Kennis Nederlandse Maatschappij
- Oriëntatie op de Nederlandse Arbeidsmarkt
- Geen

Motivatie:

Geef een rapportcijfer voor hoe het inburgeringsexamen aansluit op de behoeften en wensen van (arbeids)migranten.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Geef een rapportcijfer voor hoe het inburgeringsexamen aansluit op de behoeften en wensen van vluchtelingen.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Wat vindt u goed aan het inburgeringstraject? (open vraag)

Wat kan beter aan het inburgeringstraject? (open vraag)

Bijlage 2: Tabellen van resultaten

Bijlage 2.1. Vluchtelingenvragenlijst

Construct 1: Wat vinden de vluchtelingen van het huidige inburgeringssysteem? Cronbach's alpha: 0,864

<i>Algemene tevredenheidsvraag over het inburgeringsexamen</i>	<i>Gemiddelde score uit 10</i>
Geef een rapportcijfer voor het examen-onderdeel Leesvaardigheid.	6,57. <i>Std deviation = 2,284</i>
Geef een rapportcijfer voor het examen-onderdeel Schrijfvaardigheid.	6,50. <i>Std deviation = 2,457</i>
Geef een rapportcijfer voor het examen-onderdeel Luistervaardigheid.	6,71. <i>Std deviation = 2,209</i>
Geef een rapportcijfer voor het examen-onderdeel Spreekvaardigheid.	6,57. <i>Std deviation = 1,989</i>
Geef een rapportcijfer voor het examen-onderdeel Kennis van de Nederlandse Maatschappij.	6,11. <i>Std deviation = 2,409</i>
Geef een rapportcijfer voor het examen-onderdeel Oriëntatie op de Nederlandse Arbeidsmarkt.	6,285. <i>Std deviation = 2,522</i>
Gemiddeld	6,485

Construct 2: Sluit de kennis die vluchtelingen voor hun inburgering moeten leren aan op de kennis die zij nodig hebben in hun dagelijks leven in Nederland?

Cronbach's Alpha: 0,547

<i>Stelling</i>	<i>Gemiddelde score 1=oneens, 7=eens</i>
Ik vind het belangrijk om te leren over de Nederlandse feestdagen. (KNM)	5,43. <i>Std deviation = 1,687</i>
Ik vind het belangrijk om de geschiedenis van Nederland te kennen. (KNM)	5,18. <i>Std deviation = 1,611</i>
Door het inburgeringstraject kan ik beter Nederlands spreken. (Taal)	5,82. <i>Std deviation = 1,611</i>
Als ik ben ingeburgerd voel ik me meer thuis in Nederland. (Inburgering)	5,00. <i>Std deviation = 1,925</i>
Door het inburgeringstraject ben ik beter voorbereid op het leven in Nederland. (Inburgering)	5,50. <i>Std deviation = 1,319</i>
Ik heb het inburgeringsexamen nodig om in Nederland te leven.	6,21. <i>Std deviation = 1,031</i>

Construct 3: Wat denken vluchtelingen zelf nodig te hebben aan kennis en vaardigheden om te kunnen overleven in Nederland?

Cronbach's Alpha: 0,334

<i>Stelling</i>	<i>Gemiddelde score</i> <i>1=oneens, 7=eens</i>
Ik vind lezen in het Nederlands een belangrijke/noodzakelijke vaardigheid. (Taal)	6,25. Std deviation = 1,143
Ik vind spreken in het Nederlands een belangrijke/noodzakelijke vaardigheid. (Taal)	6,61. Std deviation = 0,685
Ik vind schrijven in het Nederlands een belangrijke/noodzakelijke vaardigheid. (Taal)	6,18. Std deviation = 0,819
Ik vind luisteren in het Nederlands een belangrijke/noodzakelijke vaardigheid. (Taal)	6,61. Std deviation = 0,786
Ik vind het belangrijk om de Nederlandse taal te leren. (Taal)	6,86. Std deviation = 0,356
Ik heb het inburgeringsexamen niet nodig om de Nederlandse taal te leren. (Omgepoold)	3,11/4,89. Std deviation = 0,356
Ik ga in Nederland een opleiding volgen. (ONA)	6,39. Std deviation = 1,423

Construct 4: Is kennis van de Nederlandse taal en cultuur wel zo belangrijk als zij aan het werk gaan bij (bijvoorbeeld) een internationaal bedrijf (waar zij voornamelijk de kennis van hun vakgebied en hun Engelse taalvaardigheid nodig hebben)?

Cronbach's Alpha: 0,505

<i>Stelling</i>	<i>Gemiddelde score</i> <i>1=oneens, 7=eens</i>
Voor mijn (toekomstige) werk heb ik kennis van de Nederlandse taal nodig. (Taal)	6,11. Std deviation = 1,343
Ik ben bezig een baan te zoeken in Nederland. (ONA)	5,29. Std deviation = 1,883
Ik kan naar een Nederlandse vacature voor een Nederlandse baan zoeken. (ONA)	4,68. Std deviation = 2,127
Ik heb het inburgeringstraject nodig om een baan te vinden.	4,39. Std deviation = 2,061
Ook als ik bij een internationaal bedrijf aan het werk ga, heb ik het inburgeringsexamen nodig	3,71. Std deviation = 2,158
Het ontbreekt mij aan informatie om in Nederland een opleiding te volgen. (ONA)	4,00. Std deviation = 2,037

Bijlage 2.2. Docentenvragenlijst

Construct 1: De noodzakelijkheid van het inburgeringsexamen. Cronbach's alpha = 0,749

<i>Stelling</i>	<i>Gemiddelde score</i> <i>1=oneens, 7=eens</i>
Het inburgeringstraject zoals het nu is vormgegeven sluit goed aan op de behoeften en wensen van vluchtelingen.	3,488. <i>Std deviation =1,420</i>
Lezen in het Nederlands is voor vluchtelingen een vaardigheid die getoetst moet worden.	5,814. <i>Std deviation =1,435</i>
Schrijven in het Nederlands is voor vluchtelingen een vaardigheid die getoetst moet worden.	5,790. <i>Std deviation =1,372</i>
Luisteren in het Nederlands is voor vluchtelingen een vaardigheid die getoetst moet worden.	6,232. <i>Std deviation =1,151</i>
Spreeken in het Nederlands is voor vluchtelingen een vaardigheid die getoetst moet worden.	6,395. <i>Std deviation =1,137</i>
Kennis van de Nederlandse Maatschappij is een vaardigheid die getoetst moet worden.	4,767. <i>Std deviation =1,850</i>
Oriëntatie op de Nederlandse Arbeidsmarkt is een vaardigheid die getoetst moet worden.	3,977. <i>Std deviation =1,883</i>
Het inburgeringstraject is noodzakelijk voor vluchtelingen.	5,511. <i>Std deviation =1,579</i>
Het inburgeringsexamen moet anders vormgegeven worden voor vluchtelingen dan voor arbeidsmigranten.	4,302. <i>Std deviation =2,263</i>

Construct 2: Het doel van het inburgeringsexamen. Cronbach's alpha= 0,734

<i>Stelling</i>	<i>Gemiddelde score</i> <i>1=oneens, 7=eens</i>
Kennis van de Nederlandse Samenleving hebben is het hoofddoel van inburgeren.	3,349. <i>Std deviation =1,572</i>
Vluchtelingen hebben het inburgeringstraject nodig als zij bij bijvoorbeeld een internationaal bedrijf willen werken.	3,465. <i>Std deviation =1,956</i>
Nederlands leren is het hoofddoel van inburgeren voor vluchtelingen.	5,697. <i>Std deviation =1,440</i>
Door het inburgeringsexamen zullen vluchtelingen beter integreren in Nederland.	4,465. <i>Std deviation =1,856</i>
Vluchtelingen hebben kennis van de Nederlandse taal nodig om in Nederland te verblijven.	6,349. <i>Std deviation =1,021</i>

Construct 3: Het verschil tussen arbeidsmigranten en vluchtelingen. **Cronbach's alpha = 0,725**

<i>Stelling</i>	<i>Gemiddelde score</i> <i>1=oneens, 7=eens</i>
Vluchtelingen hebben het inburgeringstraject niet nodig om de taal te leren. (Omgepooled)	2,91/5,09. <i>Std deviation</i> =1,986
Geef een rapportcijfer voor hoe het inburgeringsexamen aansluit op de behoeften en wensen van (arbeids)migranten.	5,44. <i>Std deviation</i> =1,843
Geef een rapportcijfer voor hoe het inburgeringsexamen aansluit op de behoeften en wensen van (arbeids)migranten.	5,77. <i>Std deviation</i> =2,158